

**Hoca Dehhânî'yi Başkasının Şiirleriyle Tanımak:
KEMÂL PAŞAZÂDE'NİN DEHHÂNÎ'YE ATFEDİLEN GAZELLERİ¹**

Mücahit KAÇAR²

ÖZET

Divan şiirinin ilk temsilcileri arasında yer alan Hoca Dehhânî'den ilk olarak M. Fuâd Köprülü, şairin 1 kasidesiyle 6 gazeline yer verdiği yazısında bahseder. Daha sonra 1947 yılında Mecdut Mansuroğlu, Fuat Köprülü'nün neşrettiği 6 gazele ek olarak 3 gazeli daha "başka şairlere ait olabilme ihtimallerinden" de bahsederek neşretmiş ve böylece Hoca Dehhânî'nin 9 gazeli olduğu kabul edilmiştir. Hikmet İlaydın, 1978 yılında "Dehhânî'nin Şiirleri" isimli yazısında, Mansuroğlu'nun neşrettiği bu üç gazelden "lezzetli" redifli olanın Resmî'ye; "olur" ve "eyledi" redifli diğer iki gazelin de Kemâl Paşazâde'ye ait olduğunu ortaya koydu. Buna rağmen neredeyse bütün antoloji ve edebiyat tarihi çalışmalarında Kemâl Paşazâde'ye ait olan söz konusu iki gazel Hoca Dehhânî'nin şiirlerine örnek olarak sunulmakta hatta bazı araştırmacıların bu iki gazeli şerh ve açıklama yoluyla Hoca Dehhânî'nin şairlik kudreti hakkında birtakım tahlillerde buldukları görülmektedir. Oysaki hem Kemâl Paşazâde Divânı'nın farklı nüshalarında hem de bazı şiir mecmualarında Kemâl Paşazâde'ye aidiyetleri kesin olarak gösterilen bu gazellerin dil ve üslup özellikleri bakımından da Hoca Dehhânî'nin şiirlerinden farklılığı açıkça görülmektedir. Bu Çalışma, İbni Kemâl'in Hoca Dehhânî'ye atfedilen gazellerine *yeniden* dikkat çekmeyi ve bundan sonraki çalışmalarda Hoca Dehhânî'nin kendi şiirleriyle değerlendirilmesini sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Dehhânî, Kemâl Paşazâde, Resmî, gazel.

**Get to know Hodja Dehhânî Through Other Poet's Poems:
KEMÂL PAŞAZÂDE'S ODES ATTRIBUTED to DEHHÂNÎ**

ABSTRACT

M. Fuat Köprülü wrote the first articles about Hodja Dehhânî. In these articles, Dehhânî's 6 ghazels and 1 eulogy were published. Then in 1947, Mecdut Mansuroğlu published 3 ghazels referring to the "probability of belonging to other poets". In 1978, Hikmet İlaydın said that these ghazels do not belong to Dehhânî in an article named "Dehhânî's Poems". But nevertheless, the literary historians and researchers have showed these three ghazels as examples poems of Dehhânî. Two of these poems belong to Kemal Paşazâde and one belongs to Resmî. In this study, we examine Kemal Paşazâde's two ghazels that shown as belonging to Dehhânî's poet. In addition, we will try to draw attention to this widespread wrong and them is interpretation of Hodja Dehhânî.

Keywords: Dehhânî, Kemâl Paşazâde, Resmî, ode.

¹ Bu yazı daha önce Ordu'da 10-12 Mayıs 2012 tarihleri arasında Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu anısına düzenlenen Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumunda sunulan bildiri metnin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

² Yrd. Doç. Dr., KTÜ Edebiyat Fakültesi, mukac80@gmail.com

GİRİŞ

Gazetelerde, Kültür ve Turizm Bakanı sayın Ertuğrul Günay'ın Hoca Dehhânî ile ilgili bir beyti yanlış yazan gazetecileri uyardığı ve düzeltme yapmalarını istediği şeklinde bir haber yayınlandı. Birçok gazetede ve internet sitesinde çıkan bu habere göre³ sayın Ertuğrul Günay, Van ziyareti esnasında Hoca Dehhânî'den bir beyit okumuş ve gazeteciler de bu beyti

adalet ister ise mülkü hüznü abadan, eyle ki
padişahlar dağ ile mülkünü abad eyledi

şeklinde aktarmışlardır. Bunun üzerine Günay, düzeltme istemiş ve beytin doğrusunun

İsteriseñ milk-i hüsn âbâd ola dâd eyle kim
Pâdişâhlar dâd ile milkini âbâd eyledi

şeklinde olması gerektiğini söylemiştir. Kültürden sorumlu bir devlet bakanının bir divan şairinin beytinin aslına uygun olarak yazılması/öğrenilmesi hususunda gösterdiği bu hassasiyet takdire şayandır. Fakat sayın bakanın da çok beğendiği ve konuşmasında kullandığı bu beyit, gerçekte Hoca Dehhânî'ye mi aittir? İşte bu yazı ile Edebiyat tarihçileri arasında yanlış bilinen ve hatta 1943 ve 1978 yıllarında Fuat Köprülü ve Hikmet İlaydın tarafından doğrusu belirtildiği halde yanlışında ısrar edilen bu meselenin aydınlığa çıkması sağlanmak istenmektedir.

I. DEHHÂNÎ HAKKINDA BİLDİKLERİMİZ

Hayatı ve şiirlerinin sayısı hakkında çok az bilgiye sahip olduğumuz Dehhânî'nin elimizde bulunan tek kasidesine göre şâir Horasan'dan Anadolu'ya gelmiştir (Derdiyok, 1994: 62).

İşidüp adını şahum sefer kıldum bu iklime
İrişdüm yüzünü gördüm didüm zî-vech-i nûrânî.

Şairin hangi yıllarda yaşadığı hakkında elimizde kesin bilgi bulunmamaktadır. Dehhânî'yi ilim âlemine tanıtan M. Fuad Köprülü'nün tespitlerine göre şair, III. Alâeddin Keykubâd devrinde (1298-1302) Anadolu'ya gelmiş ve sultana intisap etmiştir (Köprülü, 1926: 4). Köprülü'nün bu görüşüne karşı çıkan Hikmet İlaydın kasidedeki bilgilerden hareketle Dehhânî'nin I. Alâeddin Keykubâd zamanında (1220-1237) yaşamış

³ Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, 13-14 Ekim 2012 tarihleri arasında gerçekleştirdiği Van ziyareti sırasında 'Mem u Zin' adlı oyunu büyük bir beğeniyle izlediğini belirterek, ardından yaptığı konuşmada Hoca Dehhânî'den alıntılacağı dizelerin basında aslına uygun olmayan biçimde yer aldığını bildirdi. Günay, "Hoca Dehhânî'nin 13. yüzyıldan gelen ve 'güzelliğinin ülkesi gelişmiş olsun istersen, adaletli ol ki, padişahlar ülkelerini adaletle geliştirdiler' anlamına gelen bu evrensel mesajı, basında yer aldığı şekliyle, 'adalet ister ise mülkü hüznü abadan, eyle ki padişahlar dağ ile mülkünü abad eyledi' değil, 'İster isen, mülk-ü hüsnün, abad ola, dad eyle kim, Padişahlar, dad ile mülkünü abad eyledi' olacaktır" dedi. www.haberciniz.biz/kultur-bakani-gunaydan-hoca-dehhani-dizelerine-iliskin-aciklama-1687622h.htm

olabileceğini ileri sürmüştür (İlaydın, 1974, 768). Çetin Derdiyok da bu kasideyi ele aldığı yazısında şiirin sunulduğu sultanın büyük ihtimalle I. Alâeddin Keykubâd olduğunu söylemektedir (Derdiyok, 1994: 61). Ömer Faruk Akün de, bir manzumesindeki ipuçlarından hareketle şairin 1361 tarihinde henüz hayatta olduğuna dikkat çekmektedir (Akün, 1994: 425).

Dehhânî'nin şiirlerine *Mecmûatü'n-nezâir* (Canpolat, 1982, 26-28, 32-33, 42, 54-55, 133-34) ile *Câmiu'n-nezâir* gibi önemli nazire mecmualarında rastlanmaktadır. Ayrıca Şeyhoğlu Mustafâ'nın *Kenzü'l-küberâ*'sında kendisinden “merhum Hoca Dehhânî” şeklinde bahsedilmekte ve “Benim ol hüma-yi devlet ki bu aşiyana geldim” mısraı alıntılanmaktadır (Yavuz, 1991: 144). Hatiboğlu'nun *Bahrü'l-hakâyık* isimli eserinde de şairin ismi ünlü Türk şairleri arasında sayılmaktadır. (Ertaylan, 1960: 111).

Bu bilgilere göre Hoca Dehhânî, I. Alâeddin Keykubâd (1220-1237) veya III. Alâeddin Keykubâd (1298-1302) devrinde yaşamış ve Ömer Akün'ün de işaret ettiği üzere 1361 yılında hayatta olmuş olabilir. Bütün bu bilgiler tahminlere dayanmaktadır. Elimizdeki tek kesin bilgi, Şeyhoğlu Mustafâ tarafından 1401 yılında kaleme alınmış olan *Kenzü'l-küberâ*'da geçen “merhum Hoca Dehhânî” ifadesidir (Yavuz, 1991: 144). Bu ifade, bahsi geçen üç tahmini de kapsamakta ve Hoca Dehhânî'nin 1401 yılından önce öldüğünü göstermektedir.

II. YANLIŞIN YAYGINLAŞMA SÜRECİ

Kadı Burhaneddin ile bir silsile içinde incelenen Ahmedî, Şeyhî gibi şairlerin hiçbirisinin dilinde Hoca Dehhânî'nin dil ve üslup akıcılığı görülmez. Hoca Dehhânî'ye atfedilen bu gazel, “İbni Kemâl Dîvanı içinde Kemâl Paşazâde'nin şiirleri arasında yer almaktadır. Yaygın olarak Dehhânî'ye ait gösterilen gazelin bu Divan'da yer alması şaşırtıcıdır. İlk bakışta müstensih hatasına bağlanacak bu durum, derinlemesine bir araştırma ile farklı nüsha ve mecmualarda da gazelin Kemâl Paşazâde'ye ait olduğu görüldüğünde başka bir boyuta taşınır. Fuat Köprülü ve Hikmet İlaydın'ın yukarıda işaret edilen yazıları bu boyutu da açıklığa kavuşturur.

Aslında meselenin çıkış noktası, Mansuroğlu'nun bu şiirlerde geçen “dehânî” kelimesini “Dehhânî” olarak okumasından ve şiirlerinde mahlas kullanmayan Kemâl Paşazâde yerine bu şiirlerin Dehhânî'ye ait olduğunu iddia etmesidir. Günümüzde de bu gazellerin ısrarla Hoca Dehhânî'ye ait gösterilmesi aslında tamamen Mecdut Mansuroğlu'nun kendi hatasında ısrar etmesinin bir neticesidir. Aşağıda bu hatanın edebiyat dünyasına mal olma süreci kronolojik olarak aktarılmıştır.

M. Fuad Köprülü, 1926 yılında kendisinde bulunan bir şiir mecmuası ile Ömer bin Mezîd'in *Mecmûatü'n-nezâir*'i ve Hacı Kemâl'in *Câmiu'n-nezâir*'inden faydalanarak Hoca Dehhânî'nin bir kasidesiyle altı gazelini yayınlamıştır (Köprülü, 1926). Ardından 1942 yılında Mecdut Mansuroğlu, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan bir nazireler mecmuasında yer alan üç gazeli, son beyitlerindeki “dehânî” kelimesinin “Dehhânî” mahlasının vezin gereği değiştirilmiş şekli olabileceği düşüncesiyle Dehhânî'nin şiirleri arasına katmıştır. Bu iddianın yanlış olduğu yine Köprülü tarafından ortaya konmasına rağmen (Köprülü, 1943: 396), Mecdut Mansuroğlu bu üç gazeli

Dehhânî'nin diğer şiiirleriyle birlikte neşretmiştir (Mansuroğlu, 1947). En son Hikmet İlaydın 30 sene sonra yani 1978 yılında bu üç gazelden birinin XV. asır şairlerinden Resmî'ye, diğer ikisinin de Kemâl Paşazâde'ye ait olduğunu tespit etmiştir (İlaydın, 1978).

Mecdut Mansuroğlu'nun belki de Fuat Köprülü'nün eleştirisinden sonra 1947 yılında "başka şairlere ait olabilme ihtimallerinden" de bahsederek neşrettiği 3 gazelle birlikte edebiyat tarihçileri ve araştırmacıları arasında Hoca Dehhânî'nin 9 gazeli olduğu kabul edilmiştir. "Olur" ve "eyledi" redifli bu iki gazel, - Kemâl Paşazâde'ye ait oldukları 1978 yılında Hikmet İlaydın tarafından ortaya çıkarılmış olsa da- edebiyat tarihi ve antoloji yazarları tarafından Hoca Dehhânî'nin şiiirlerine örnek olarak gösterilmiştir. Hatta bazı araştırmacıların bu iki gazeli şerh ve açıklama yoluyla Hoca Dehhânî'nin şairlik kudreti hakkında tahlillerde buldukları da görülmektedir.

Herhangi bir polemik yaşamak ya da birilerinin hatasını vurgulamak amaçlanmadığı için burada bu çalışmaların hiçbirisine işaret edilmeyecektir. İsteyenler antoloji ve şerh kitaplarına veya internette kolayca ulaşabilecekleri bilimsel makalelere bakarak bu yanlışın nasıl ısrarla sürdürüldüğüne şahit olabilirler.

III. ŞİİRLER HAKKINDA BİRKAÇ NOT

Bu bölümde yazı boyunca işaret edilen gazeller sunulacak ve Mansuroğlu'nun bu gazelleri Hoca Dehhânî'ye ait gösterme sebeplerinin de çok da ikna edici olmadığı gösterilmeye çalışılacaktır. Kemâl Paşazâde ile Hoca Dehhânî'nin dil ve üslup özellikleri bakımından karşılaştırılması şüphesiz bambaşka bir çalışmanın konusu olabilir. Zaten bu gazellerin muhtevâ, dil ve üslup özellikleri bakımından Hoca Dehhânî'nin yaşadığı çağa göre çok üst seviyede olduğu şâirle ilgi tüm yazılarda görülebilmektedir.

Kemâl Paşazâde Divânı'nın nüshalarıyla⁴ bazı şiiir mecmualarında Kemâl Paşazâde'ye aidiyetleri kesin olarak gösterilen bu gazellerin dil ve üslup özellikleri bakımından da Hoca Dehhânî'nin şiiirlerinden farklılığı açıkça görülmektedir. Burada asıl dikkat çeken mesele, bazı bilimsel çalışmalarda edebiyat tarihimizdeki bu yanlışlığı düzelten Fuat Köprülü ve Hikmet İlaydın'ın bilimsel çalışmalarına da atıfta bulunulması fakat neticede Mansuroğlu'nun iddiasının doğru kabul edilmesidir. Bizim buradan çıkardığımız netice, edebiyatçılarımızın bu gazelleri Hoca Dehhânî'ye ait görme eğilimleridir. Çünkü en geç 14. yüzyılda yaşamış olduğu tahmin edilen Hoca Dehhânî'nin 16. yüzyıl dil özelliklerini gösteren bu gazelleri söylemiş olduğunu kabul etmek, aynı zamanda Türk Edebiyatı için de övücü cümleler söylemek için bir vesiledir. Nitekim birçok bilimsel çalışmada Hoca Dehhânî'nin bu gazelleri söyleyerek çağını aştığı, 200 yıl sonraki Türk edebiyatının müjdecisi olduğu şeklinde cümlelere rastlanmaktadır. Hâlbuki hem çağdaşı şairlerin şiiir diline hem de Hoca Dehhânî'nin elimizde bulunan diğer 6 gazeline bakıldığında bu iki gazelin 14. yüzyılda (belki de 13. yüzyılda) yaşayan bir şaire ait olamayacağı açıktır. Zaten Hoca Dehhânî hakkında yazı kaleme alanların da ısrarla bu iki gazeli incelemelerine esas almalarının sebebi de bu gazellerin diğer 6 gazelle dil,

⁴ Bu nüshalardan iki tanesi için bkz: Süleymâniye Kütüphanesi Beşir Ağa 134; İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T 2921.

üslup ve estetik özellikler bakımından karşılaştırılmayacak kadar gelişmişlik göstermesidir. 1978 yılındaki yazısında bu şiirlerin Dehhânî'ye ait olmadıklarını ortaya koyan Hikmet İlaydın'ın, 1972 yılında Hoca Dehhânî hakkındaki bir yazısında bu gazeller için söyledikleri de dikkat çekicidir. İlaydın, Kemâl Paşazâde'ye ait olduğunu bilmeden ele aldığı aşağıdaki beyitte bu şiirlerin kendi dönemi için çok parlak olduğunu ifade etmektedir.

Nas getirdi hüsnünün da 'vâsın isbât etmeğe

Ol ki yârin kaşını nun u gözün sad eyledi

Beytin temeli «nas getirmek» deyimidir. Nas (aslı nass), bilindiği gibi bir davayı bir iddiayı ispat etmek için getirilen (ortaya konan) kesin kanıttır (dogma): kimi ayetler, hadisler gibi. Beyitte nas sözcüğü iki bakımdan ele alınıyor:

Yazılışı : çünkü nûn ve sad harfleri bir araya gelince nas okunur.

Terim olarak anlamı: beyit, aynı zamanda «sevgilinin gözü ile kaşı onlarda tecellî eden tanrı güzelliğinin tartışılmaz kanıtıdır» anlamına geliyor. Kısacası sevgiliye bakanlar, yüzünde hem nas yazısını okuyorlar hem de bunun anlamını buluyorlar.

İster şairin buluşu olsun ister başka bir kaynaktan alınmış olsun beyitte bir motifle bir temanın çağrışım zenginlikleri içinde böyle ustaca kaynaştırılması sonraki yüzyıllarda gelişen divan şiirinin daha Selçuklular çağında başarıyla uygulanmış bir ilkesini meydana koymaktadır (İlaydın, 1972: 11).

Buna benzer ifadeler günümüzde de araştırmacılar tarafından zaman zaman dile getirilmekte ve bu iki şiirin Dehhânî ve devri için son derece üst seviyede estetik bir derinlik taşıdığı belirtilmektedir. Oysa Mansuroğlu'nun okumasını yeniden değerlendirmek için "eyledi" redifli gazelin mahlas beytine dikkatlice bakmak gerekecektir. Söz konusu "eyledi" redifli gazelin mahlas beyti aşağıdaki gibidir:

Aldayup aldı dehânı yok bahâya cânımı

Sorana bir buseye aldum diyü ad eyledi

Bu gazel "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır ve aruz gereği "Dehhânî" kelimesinin ilk hecesinde zihaf yapılması gerekmektedir. Bilindiği üzere şairlerin mahlasların son hecesindeki nisnet "î"sinde zihaf yapmak sıkça karşılaşılan bir aruz hususiyetidir. Fakat iyi bir şâirin en azından "Dehhânî" gibi ilk hecesi sessizle biten bir mahlasın ilk hecesinde zihaf yapması düşünülemez. Nitekim Dehhânî de eldeki diğer gazellerinin hiç birinde bu hataya düşmemiştir. Aşağıda şâirin diğer gazellerinin mahlas beyitleri ve aruz kalıpları verilmiştir:

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

Bu resme ki Dehhânî durur şem gibi zâr,
Baştan ayağa hem yana payan ire umma.

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Söziyle gerçi Dehhânî güher kanı durur illa
Zer oldı işi çün virdi gönül sen sîm-sîmaya.

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün

Begüm Dehhânîye ölmezden öndin
Tabuna irmegün imkânı yok mı

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Cemâlün iy büt-i Çînî cihânı dutdı ser-tâ-ser
Nite kim Rum ilin şî'riyle bu gün dutdı Dehhânî

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Nice nedîm ü nice dost didi kumri bigi,
Yarinden ayru düşelden bu resme Dehhânî

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Degül mümkün ki gönülden öğütle çıkaram anı
Ağarmaz hiç Dehhânî yuyuban sûret-i Hindû

Bu mahlas beyitlerinde de görüleceği üzere Dehhânî, mahlasında en fazla son hecedeki nispet “î”sinde zihaf yapmıştır. Bu da Divan şiirinde sıkça karşılaşılan bir aruz uygulamasıdır.

Aşağıda ise Kemâl Paşazâde'nin söz konusu iki gazeliyle Resmî'nin Hoca Dehhânî'ye atfedilen “lezîz” redifli gazeli verilmiştir.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Bir kadehle bizi sâkî gamdan âzâd eyledi
Şâd olsun gönli anuñ gönülümü şâd eyledi
2. Bendeyidi bunca yıllar kaddine serv-i revân
Toğrulukla kullug itdügiçün âzâd eyledi
3. Hüsrev-i hûbân eden sen dilber-i şîrin-lebi
Bî-sütün-i aşk içinde beni Ferhâd eyledi.

4. Odile korkutma vâiz bizi kim la‘l-i nigâr
Cânumuz bizüm oda yanmağa mu‘tâd eyledi
5. İsteriseñ milk-i hüsn âbâd ola dâd eyle kim
Pâdişâhlar dâdile milkini âbâd eyledi
6. Nas getirdi hüsnünün da‘vâsın isbât itmege
Ol ki yârin kaşını nun u gözün sad eyledi
7. Aldayup aldı dehânı yok bahâya cânumı
Sorana bir buseye aldum diyü ad eyledi

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. Gül yüzünde hat belürse gözlerüm giryân olur
Hâle görünse kenâr-ı mâhda bârân olur
2. La‘lûñ için gözlerüñ birbirine hançer çeker
Ol iki mest arasında korkaram kim kan olur
3. Gül budağı gibi gülşende salınsañ nâz ile
Karşuña başın salup serv-i revân hayrân olur
4. Zülfinüñ altında görmüş küşe-i ebrüsını
Ebr içinde ol sebebden mâh-ı nev pinhân olur
5. Nice derc idem sıfat-ı hüsnüñi ben deftere
Gül yüzüñ vafında şî‘rüm başka bir dîvân olur

Mef‘ülü Fâ‘ilatü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

1. Vaf-ı lebinle şî‘rüm olur ser-be-ser lezîz,
Kim abı kand-i nâb-ı mükerrer eder lezîz
2. Kaddin nihâli gibi kanı bir nihâl kim
Şeftalu-yi lebin gibi vere semer lezîz
3. Şîrîn değil mi şuh gözün la‘lin ile kim
Bâdâmı kanda ise eder kand-i ter lezîz
4. Ehl-i niyâza nâzını az etme lutf kıl
Kim nâz-ı nâzenîn olur ey şive-ger lezîz
5. Şîrîn lebine ben nice cân vermeyem k’olur
Cân-ı aziz kişiye ey sim-ber lezîz

6. Yaşım görüp yüzüme niçün bakmaya habîb
Âlemde kadr ile olur sîm ü zer lezîz
7. Zülfü bigi dehânı beyânın uzatma kim
Resmî haber bilirsın olur muhtasar lezîz

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Daha önce Fuat Köprülü ve Hikmet İlaydın tarafından vurgulandığı halde görmezden gelinen bir hususa yeniden işaret edilen bu yazıda Mansuroğlu'nun görüşünün geçersizliğine dikkat çekmek istenmektedir. Zira elde hiçbir tarihî vesika, kayıt vb. delil yokken ortaya atılan bir iddianın –üstelik aksi de ispat edilmişken- hâlâ doğruymuş gibi kabul edilmesinin yanlışlığı ortadadır. Bu yazının bir diğer amacı da Mansuroğlu'nun kendisinin de “başka şairlere ait olabilme ihtimallerinden” bahsettiği bu gazellerin Kemâl Paşazâde'ye ve Resmî mahlaslı bir şâire ait olduğunu gösteren Fuat Köprülü ve Hikmet İlaydın'ın söylediklerinin hiç dikkate alınmamasındaki ilmî garabeti gündeme getirmektir. Bu ilmî garabet, Fuat Köprülü'nün her söylediğinin muteber sayıldığı bir alanda, belki de doğruluğu en kolay şekilde ispatlanacak bir tespitin hiç önemsenmemesi ve aksine Mansuroğlu'nun herhangi bir ilmî ve tarihî dayanağı olmayan iddiasının ise ısrarla doğru kabul edilmesinde yatmaktadır. Bu, belki de bazı edebiyat araştırmacılarının bilinçaltında “Dehhânî'yi Türk edebiyatının sonraki yüzyıllarda kavuştuğu estetik seviyeye iki yüz yıl öncesinden ulaşmış büyük Türk şâiri” sayma eğilimlerinin bir sonucudur. Bu büyük iddianın doğruluğu ancak Dehhânî'nin diğer gazellerinin de bu estetik seviyede olması sayesinde dillendirilebilir. Fakat ne yazık ki bunu dillendirenlerin hiçbiri şâirin kasidesini ve eldeki 6 gazelini ilmî incelemelerine esas almamaktadırlar. Bu bile aslında bu yazıda dile getirilenlerin neden ısrarla görmezden gelindiğini anlamaya yetmektedir.

Bu çalışma, bu garabetin vardığı boyutlara dikkat çeker ve şâir hakkındaki bu yaygın yanlış bilgi bundan sonraki çalışmalarda düzeltilirse amacına ulaşmış olacaktır.

KAYNAKÇA

Hikmet İlaydın (1972), “Anadolu'da Klasik Türk Şiirinin Başlangıcı”, **Türk Dili**, Ankara, S. 247.

Hikmet İlaydın (1978), “Hikmet Dehhânî'nin Şiirleri”, **Ömer Asım Aksoy Armağanı**, Ankara, s. 136-76.

İ. Çetin Derdiyok (1994), “Hoca Dehhânî'nin Kasidesine Temâtik Bir Bakış”, **Yedi İklim**, C.VIII, Sayı: 55, İstanbul, s.59-63.

İsmail Hikmet Ertaylan (1960), **Hatiboğlu Bahrü'l-hakâyık**, İstanbul.

Kemâl Yavuz (1991), **Şeyhoğlu Kenzü'l-küberâ ve Mehekkü'l-ulemâ**, Ankara.

M. Fuat Köprülü (1943), Anadolu Selçukluları Tarihi'nin Yerli Kaynakları'', **Türk Tarih Kurumu Belleten**, c. VII, nr. 27, Ankara.

Mecdut Mansuroğlu (1942), Anadolu Metinleri XIII. Asır II: Dehani'' **Türkiyat Mecmuası**, VII-VIII.

Mecdut Mansuroğlu (1947), **Anadolu Türkçesi (XIII. Asır) Dehhanî ve Manzumeleri**, İstanbul.

Mustafa Canpolat (1982), **Ömer bin Mezîd Mecmû'atü'n-nezâir**, Ankara.

Ömer Faruk Akün (1994), "Divan Edebiyatı", **DİA**, C. 9, İstanbul.